

РЕЦЕНЗІЯ
НА МОНОГРАФІЮ КАНДИДАТА ІСТОРИЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТА
ТРУБЧАНИНОВА МИКОЛИ АНАТОЛІЙОВИЧА «РОЗВИТОК ПІДСОБНИХ
ПРОМИСЛОВИХ ВИРОБНИЦТВ І ПРОМИСЛІВ У СЕЛЯНСЬКИХ
ГОСПОДАРСТВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ РОСІЇ В ЕПОХУ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН
КІНЦЯ ХVІІІ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.» -ХАРКІВ , КОЛЕГІУМ, 2016.-458С.

Дослідження М. А. Трубчанінова присвячене важливій науковій темі, актуальність якої визначається тим, що без вивчення особливостей розвитку селянських промислів і ремесел наприкінці ХVІІІ – на початку ХХ ст. неможливо зрозуміти в усій повноті, різноманітності та складності загальний історичний розвиток Російської імперії в умовах формування індустріального суспільства. Автор монографії досить удало висвітлив питання соціально-економічного розвитку російського села наприкінці ХVІІІ – початку ХХ ст. Дослідження цієї проблеми необхідне для визначення напрямів сучасної практичної діяльності у справі виявлення, відродження і збереження на користь України народних трудових навичок і традицій. Важливість розробки дослідженої проблеми була також зумовлена нагальною необхідністю сучасного переосмислення багатьох суттєвих аспектів історії селянства Європейської Росії, більш точного й об'єктивного визначення його місця і ролі в розвитку Східної Європи.

Розглянута в монографії тема представляється науково й історіографічно виправданою. У вітчизняній і закордонній історіографії дотепер не було комплексної роботи, присвяченої дослідженню історичного розвитку підсобних промислових виробництв і промислів у селянських господарствах Європейської Росії в епоху цивілізаційних змін. У наявних роботах дана тема порушена лише фрагментарно, у загальному контексті соціально-економічної історії Росії. З огляду на раніше проведені дослідження виникає необхідність об'єктивного, різнобічного переосмислення найбагатшого досвіду значимості організаційних, виробничих, технологічних традицій і новацій у розвитку різних видів промислів.

У результаті проведеного дослідження М. А. Трубчанінов дійшов важливих, оригінальних та обґрунтованих висновків щодо історичного розвитку підсобних промислових виробництв і промислів у селянських господарствах Європейської Росії в епоху цивілізаційних змін кінця XVIII – початку XX століття. Більшість цих висновків уже знайшли відображення в наукових статтях М. А. Трубчанінова, опублікованих на сторінках українських та зарубіжних фахових збірників і журналів. Рецензована монографія є ґрунтовним дослідженням важливої наукової проблеми. Вона насичена цікавими спостереженнями й новими оригінальними висновками, написана українською гарною літературною мовою, з повагою до попередників та з любов'ю до предмета дослідження. Монографія М. А. Трубчанінова є важливим внеском у вивчення соціально-економічної та науково-технічної історії Європейської Росії. Наукова новизна роботи полягає в тому, що це одна з перших в українській історичній науці спроба комплексного дослідження розвитку підсобних промислових виробництв і промислів у селянських господарствах Російської імперії, зокрема в ній обґрунтовано існування в зазначеній території історичних передумов виникнення та широкого розвитку дрібного промислового підприємництва; проаналізовано соціально-економічні та інші умови розвитку дрібного промислового підприємництва; виявлено всі форми та засоби державного регулювання і стимулювання розвитку кустарного виробництва; визначено місце й роль дрібного промислового підприємництва в економічній системі Росії; показано загальну географію промислів та основні її осередки; детально схарактеризовано напрями і тенденції розвитку основних промислових галузей та окремих промислів; виявлено динаміку розвитку дрібної промисловості; схарактеризовано основні ознаки техніки і технології промисловості, передусім етапи та масштаби її технічної й організаційної перебудови під впливом формування індустріального суспільства; вивчено внутрішню соціально-економічну організацію промислів; простежено розвиток системи професійно-технічної підготовки селян; доведено історичну прогресивність селянських господарств, закономірність їх існування в умовах ринкових відносин. Новим є й підхід до вивчення означених проблем. Автором запропоновано власний варіант розуміння місця й ролі підсобних промислових виробництв і промислів у селянських господарствах Європейської Росії.

Усе це дозволяє дійти висновку, що монографія Трубчанінова Миколи Анатолійовича цілком відповідає вимогам сучасної української історичної науки щодо вивчення підсобних промислових виробництв і промислів у селянських господарствах Європейської Росії в епоху цивілізаційних змін кінця XVIII – початку XX століття й використання з'ясованого історичного досвіду, зокрема, у справі оптимізації дрібного підприємництва. Монографія М. А. Трубчанінова має наукове та практичне значення, вона дає ґрунтовні знання основних подій і явищ з історії Європейської Росії; висновки щодо дослідження достовірні та обґрунтовані автором. Рецензована монографія повністю відповідає українським національним науковим стандартам, її структура та зміст адаптовані до освітніх і виховних потреб історичних факультетів українських університетів щодо вивчення актуальних проблем всесвітньої історії.

Малай В.В.
(м. Белгород)